

Handläggare
Anna Toftedahl
Kundtjänst: 0500-49 36 30
info@miljoskaraborg.se

Handlingsplan för tillsyn av äldre vedpannor i småhus

Miljönämnden ska genomföra en tillsynsinsats mot de småhus som har äldre vedpannor med dålig förbränning. Insatsens syfte är en förbättrad luftkvalitet i Miljösamverkan östra Skaraborgs medlemskommuner. Den som eldar med ved eller andra bränslen har ansvar för att minska utsläppet av luftföroreningar och andra störningar för omgivningen så långt det inte är orimligt.

Bakgrund

Miljönämndens uppdrag om vedeldning

Under 2017 genomförde Miljösamverkan östra Skaraborg en informationskampanj för att minska utsläppen från kaminer och öppna eldstäder. Kampanjen genomfördes tillsammans med Naturvårdsverket och bestod i att skicka ut broschyren "Tänd i toppen" till hushåll med kaminer och öppna spisar.

Inför 2019 har miljönämnden gett ett uppdrag till förbundschefen att ta fram ett förslag till en tillsynsinsats med syfte att minska utsläpp av luftföroreningar samt ge ökad energieffektivitet och minskad sotbildning i samband med vedeldning i befintliga vedpannor. Förslaget samt hur det ska finansieras ska redovisas för nämnden i september 2018. Denna handlingsplan för tillsyn av äldre vedpannor utgör förslaget till tillsynsinsats.

För att ta reda på behovet av att genomföra en tillsynsinsats har Miljösamverkan östra Skaraborg inventerat äldre vedpannor i våra kommuner. Uppgifterna om typ av vedpanna har hämtats från sotardistriktet. För att kunna prioritera i vilken ordning som fastighetsägare ska kontaktas har uppgifterna om var pannorna finns sammanställts på en karta.

Vedeldningen bidrar till luftföroreningar

Av riksdagens 16 miljömål är målet om Frisk luft tillämpligt för småskalig vedeldning. Miljömålet Frisk luft lyder: "Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas." Prognosen är att vi inte kommer att nå miljömålet Frisk luft till år 2020.

Luftföroreningar från vedeldning har beräknats bidra till cirka 1 000 förtida dödsfall per år i Sverige. Det beror framför allt på de väldigt små partiklar som bildas vid ofullständig förbränning. Studier har visat att utsläppen från vedeldningen bidrar till dålig luftkvalitet i tätorter i ungefär samma storleksordning som vägtrafikens utsläpp.

Utsläpp av luftföroreningar som sker lokalt, exempelvis från industrianläggningar, fordon och vedeldade hus, påverkar luften i närområdet. Vissa luftföroreningar, som svaveldioxid och marknära ozon, kan dock transporteras långa avstånd och över nationsgränser. I många tätorter orsakar utsläpp av partiklar och organiska ämnen från vedeldning en försämring av luften.

Småskalig vedeldning kan ge betydande bidrag till hälsoskadliga luftföroreningar. Vid förbränning av ved och i mindre eldstäder utan rökgasrening sker utsläpp av både sot och andra inandningsbara partiklar, flyktiga organiska kolväten och polyaromatiska kolväten samt kvävedioxid och aldehyder. Utsläppen varierar kraftigt beroende på typ av bränsle, fukthalt, eldstad och handhavande. Småskalig vedeldning är relativt vanligt i Sverige, särskilt i radhus- och villaområden. Enligt Miljöhälsoenkäten från 2015 anger 19 procent att det finns grannar i närheten av bostaden (50 meter eller närmare) som eldar med ved eller andra fasta bränslen minst en gång per vecka under vissa delar av året. En ännu högre andel rapporterar att de har grannar som eldar med ved inom en radie på 200 meter från bostaden.

Miljönämndens krav på enskilda vedpannor efter klagomål på vedeldning

Miljönämnden får varje år ett antal klagomål som gäller vedeldning. Om det under utredningen av klagomålet framkommer att pannan är av äldre typ som inte uppfyller dagens krav brukar nämnden förbjuda eldningen i pannan. Det innebär att miljönämnden hittills endast agerat mot de vedpannor som nämnden fått kännedom om genom klagomål. Hälsoeffekterna av utsläppen från andra vedpannor utan rätt utrustning är dock lika stora även om nämnden inte fått klagomål på dessa.

Handlingsplan för tillsynsinsatser

Miljösamverkan planerar att börja med att kontakta de fastighetsägare som bor inom tätorter och har pannor som eldas med ved och som sotarna har bedömt som inte miljögodkända. Miljögodkända är en term som använts om vedpannor som uppfyller Boverkets utsläppskrav för vedpannor. Vi kommer att prioritera de vedpannor som finns där flest människor utsätts för utsläppen, det vill säga i centralorterna.

Den första kontakten är ett brevutskick där fastighetsägaren uppmanas att svara med uppgifter om sin vedpanna. Om deras panna inte uppfyller utsläppskraven har de möjlighet att intyga att de kommer att upphöra med att använda den eller bygga om den så att den uppfyller kraven.

I de fall fastighetsägarna inte frivilligt intygar att de kommer att sluta använda vedpannor som inte uppfyller kraven kommer nämnden att besluta om förbud att använda pannorna. Den bifogade handlingsplanen anger vilka typer av områden som får vilken typ av tillsynsinsats vilket år.

Kravnivå på vedpannorna

Boverket har under de senaste 25 åren succesivt skärpt gränsen för utsläppen från nyinstallerade vedeldade pannor. I Boverkets föreskrifter från 1993 finns krav på utsläpp från pannor som sedan skärptes ytterligare 1998, 2006, 2011 och 2018.

För att bedöma vilka krav som kan ställas på befintliga vedpannor har miljönämnden utgått från att en vedeldad panna har en teknisk medellivslängd på ca 20 år. Det är då rimligt att utgå från utsläppskraven i Boverkets byggregler från 1998. Det innebär att miljönämnden kommer att kontrollera att pannorna hos de fastighetsägare som kontaktas uppfyller kraven i Boverkets byggregler 1998:38 (BFS 1993:57).

Boverkets byggregler från 1998 säger att ”Från byggnader inom tätort med fastbränsleanläggningar med en effekt upp till 50 kW får utsläppet av organiskt bundet kol (OGC uppgå till högst 150 mg per m³ n torr gas vid 10 % O₂).” Dessutom måste pannan vara försedd med en ackumulatortank.

Kraven innebär oftast att pannan behöver vara keramiskt isolerad och att den eldas med blålågeteknik. Statens Provningsanstalt har under många år utfört tester för att kontrollera vilka pannor som uppfyller kraven i Boverkets byggregler. Deras erfarenhet är att kombinationen av keramiskt isolerad eldstad, blålågeteknik och en ackumulatortank gör att pannorna klarar utsläppskraven från 1998.

Det kan även finnas pannor som är utformade på annat sätt men som ändå uppfyller utsläppskraven, vilket kan framgå av pannans dokumentation. Under senare år har ny och ännu mer effektiv teknik än den ovan beskrivna tillkommit, men miljönämnden bedömer inte att det är rimligt att begära att samtliga pannor måste ha denna nya moderna utformning.

Finansiering

Nämnden kommer att ta ut avgifter enligt gällande taxa av fastighetsägarna för den tid tillsynen tar. I de fall miljönämnden kontaktar fastighetsägare och de svarar inom angiven svarstid att deras panna uppfyller kraven, eller att de inte längre har någon panna, kommer nämnden inte att ta ut någon avgift.

De fastighetsägare som frivilligt väljer att sluta använda en panna som inte uppfyller kraven kommer i normalfallet att behöva betala mindre än en fastighetsägare som miljönämnden tvingas förbjuda att använda sin panna. Detta eftersom handläggningstiden blir längre när det tar tid att skriva beslut om förbud.

Uppföljning

Nämnden kommer att följa upp besluten om förbud. Detta kommer att göras på så effektivt sätt som är möjligt beroende på vad fastighetsägarna redovisar till oss att de kommer att vidta för åtgärder. Miljökontoret kommer att redovisa en årlig rapport om arbetet.

MILJÖSAMVERKAN ÖSTRA SKARABORG

Anna Toftedahl
Miljöinspektör

Handlingsplan för tillsyn av äldre vedpannor i småhus 2019–2022

Typ av område	2019	2020	2021	2022
Centralorter	1. Skicka meddelande 2. Skicka påminnelse om svar till de som inte svarat 3. Kommunicera om att vi fattar beslut antingen om förbud eller om att lämna uppgifter till oss	Skriva beslut om förbud till de som inte frivilligt slutar använda en panna som inte uppfyller kraven		
Mindre tätorter		1. Skicka meddelande 2. Skicka påminnelse om svar till de som inte svarat 3. Kommunicera om att vi fattar beslut antingen om förbud eller om att lämna uppgifter till oss	Skriva beslut om förbud till de som inte frivilligt slutar använda en panna som inte uppfyller kraven	
Sammanhållen bebyggelse/närhet till tätort			1. Skicka meddelande 2. Skicka påminnelse om svar till de som inte svarat 3. Kommunicera om att vi fattar beslut antingen om förbud eller om att lämna uppgifter till oss	Skriva beslut om förbud till de som inte frivilligt slutar använda en panna som inte uppfyller kraven
Landsbygd				Utreda behov av tillsynsinsats